

CÁNH TẢ MỸ LA TINH SO VỚI CÁNH TẢ CHÂU ÂU – KHÁC BIỆT TẠO NÊN ĐỘT PHÁ

NGUYỄN AN NINH^(*)

1. Một số điểm khác biệt

1. Châu Âu thiên hữu, Mỹ La tinh thiên tả

Khi quan sát vị thế trên chính trường của các cánh tả - hữu của các đảng xã hội dân chủ châu Âu, có một hiện tượng mang tính chu kỳ là, cứ khoảng vài thập niên, chính trường này lại thay đổi khuynh hướng: hoặc tả hơn hoặc hữu hơn. Bị giới hạn trong lý luận về sự phát triển trong khuôn khổ tư bản và luẩn quẩn trong những biện pháp cải lương cho nên tiến bộ chính trị - xã hội cũng bị giới hạn trong đường lối hoặc tả, hoặc hữu. Theo đó, quyền lực chính trường như con lắc đảo giữa hai cực tả - hữu. Khoảng một thập niên gần đây (2000-2010), vấn đề đó lại đang diễn ra, chính trường châu Âu có vẻ “hữu khuynh”. Lực lượng cánh tả châu Âu gần đây bị thất bại trong nhiều cuộc bầu cử. “Cỗ xe tam mã” của cánh tả châu Âu: Đảng Xã hội Pháp, Đảng Xã hội Dân chủ Đức và Công đảng Anh đã lần lượt trở thành các đảng đối lập. Nhiều nước khác tình trạng cũng tương tự. Lãnh đạo trên chính trường châu Âu hiện nay hầu như là cánh trung hữu.

Ngược lại, ở Mỹ La tinh, làn sóng cánh tả lại tràn ngập chính trường. Tính từ năm 1999 cho đến nay, đã có 12

nước tại khu vực này, các đảng cánh tả nắm được chính quyền và tiến hành nhiều cải cách mang khuynh hướng tích cực. Đó là các nước: Venezuela (1999); Chile (2000); Brazil (2000); Argentina (2003); Panama (2004); Uruguay (2004); Bolivia (2005); Ecuador (2006) Nicaragua và Guatemala (2007) Paraguay (2008) và gần nhất là El Salvador (3/2009). Bốn nước trong số đó (Venezuela, Bolivia, Ecuador và Nicaragua) đã thực hiện nhiều cải cách tích cực, họ tuyên bố đi theo mô hình “CNXH ở thế kỷ XXI”.

Sự khác nhau khi nhìn nhận về ý nghĩa của quyền lực đã tạo nên sự khác biệt. Những người dân chủ xã hội châu Âu trước tiên nhằm tới vị thế thống trị của đảng mình cho nên “dành phiếu” và “tranh ghế” trong nghị viện là mục tiêu trực tiếp để thắng lợi trong cái quy trình “từ đối lập để cầm quyền”. Còn cánh tả cấp tiến Mỹ La tinh đã biết gắn bó quá trình giành quyền lực của mình với một mục tiêu rộng rãi hơn: bảo vệ chủ quyền dân tộc, chống sự can thiệp và chi phối của các nước đế quốc và các công ty xuyên quốc gia; giải quyết những bế tắc trong phát triển xã hội do “chủ nghĩa tự do mới” gây ra... tất cả những vấn đề ấy

(*) PGS. TS., Học viện Chính trị – Hành chính quốc gia Hồ Chí Minh.

đều coi quyền lực thuộc về cánh tả là tiên đề. Quyền lực với họ là phương tiện để đạt mục tiêu chính trị.

Biện pháp khác nhau tạo ra kết quả khác nhau. Cánh tả châu Âu thời gian gần đây thực dụng theo kiểu “hữu” để tồn tại. Tích lũy được khá nhiều kinh nghiệm hoạt động trong một môi trường chính trị khắc nghiệt, họ đang thực dụng hơn. Để đạt tới quyền lực, họ có thể tạm rời bỏ lập trường của đảng mình để “từ tả sang hữu”, có thể liên danh hoặc liên minh với những phe phái có thể chấp nhận được. “Vấn đề ý thức hệ” giữa tả và hữu, ở trường hợp này, xem ra bị mờ nhạt bởi quan điểm thực dụng chính trị: cử tri là tất cả, dành được đa số ghế trong nghị viện là quan trọng nhất. Thực ra, cái gọi là “ý thức hệ” ở đây chỉ là sự khác nhau trong phạm vi của những quan điểm dân chủ tư sản mà thôi. Cũng vì thế cho nên có nhiều vấn đề xã hội như môi trường, nhập cư, nạo phá thai, nữ quyền... lại trở thành nội dung của cương lĩnh tranh cử của nhiều đảng. Theo Marx, cái “mũi nhọn đấu tranh giai cấp” của chính trị đã bị cất đi và thay vào đó là những vấn đề xã hội mang màu sắc đảng phái.

Cánh tả Mỹ La tinh cũng thực dụng, nhưng theo kiểu *tả hơn thì thắng*. Gần đây sau một vài thập kỷ đấu tranh vũ trang không đạt được mục đích, họ chuyển hướng sang đấu tranh dân chủ trên nghị trường. Thay đổi đấu pháp để đạt quyền lực nhưng không thay đổi biện pháp cải tạo xã hội. Họ lấy lợi ích quốc gia và chủ quyền dân tộc làm điểm nhất trí để thu hút cử tri, lấy việc cải thiện đời sống của đa số nhân dân làm một nội dung quan trọng của chương trình hành động... Đây là những vấn đề tồn tại từ lâu của khu vực Mỹ La tinh và xem ra khá bế tắc khi giải quyết nếu

không có những biện pháp mạnh bạo hơn. Họ đã gọi cuộc cải cách của mình bằng cái tên là “cách mạng Bolivar”- hàm ý về những thay đổi mạnh mẽ vượt khuôn khổ cải cách. Quả là như vậy: Venezuela thay đổi Hiến pháp, cải cách ruộng đất, quốc hữu hóa hàng loạt doanh nghiệp tư bản nước ngoài..., nhiều cánh tả ở nước khác cũng cùng quan niệm ấy. Cũng chính nhờ khẩu hiệu “CNXH ở thế kỷ XXI” mà ông Evo Morales, ông Daniel Ortega đã thắng cử ở vòng hai cuộc bầu tổng thống ở Bolivia và Nicaragua. Những biện pháp này lại liên quan mật thiết tới quan điểm, lập trường chính trị và tạo nên ranh giới rõ rệt trong cương lĩnh tranh cử giữa tả và hữu ở Mỹ La tinh.

2 Sự kết hợp đảng phái khác nhau tạo kết quả khác nhau

Ở châu Âu gần đây, cánh tả không chỉ hữu khuynh mà ngay cả một số đảng cộng sản cũng trở thành cánh tả (trường hợp Thụy Điển). Thậm chí có cả sự liên danh: Đảng Cộng sản Bồ Đào Nha kêu gọi các lực lượng dân chủ, tiến bộ trong nước (hàm ý về cánh tả) ủng hộ và cùng phối hợp hành động, làm thất bại các chính sách thiên hữu, nhằm bảo vệ lợi ích người lao động và đất nước, phấn đấu vì một giải pháp cánh tả hướng tới CNXH... (1).

Thời cánh tả và cánh hữu đối đầu nhau về “ý thức hệ” ở châu Âu dường như đã lắng dịu. Hai cánh này sẵn sàng liên minh với nhau để cùng cầm quyền mỗi khi cần đối tác để thành lập chính phủ liên hiệp. Bề mặt là như vậy nhưng quan sát kỹ thì có khá nhiều vấn đề: Khi các đảng cánh tả mất đi sự ủng hộ quan trọng của Liên Xô (cũ) và Đông Âu, họ phải đi tìm hậu thuẫn mới. Các chính phủ cánh hữu cũng sẵn sàng từ bỏ quan điểm về tư hữu hóa là nền tảng

của xã hội tư bản, sẵn sàng vi phạm nguyên tắc cơ bản “chính phủ không can thiệp thị trường” để cứu vãn nền kinh tế, cứu lấy chính những giá trị tư bản trong khủng hoảng tài chính.

Những người thuộc nhiều quan điểm khác nhau thậm chí vẫn có thể sống chung khá êm thấm. Không quá đề cao “vấn đề ý thức hệ” giữa tả và hữu đã được cắt nghĩa là một nguyên nhân thành công của các đảng trung hữu của Tổng thống Pháp N. Sarkozy và Thủ tướng Italia S. Berlusconi. Hiện tượng này làm nảy sinh thêm một khái niệm là “tân hữu” để chỉ sự kết hợp ấy. Những thành viên “tân hữu” dường như đang cố tránh bất kỳ thứ “chủ nghĩa” nào, vì họ cho đó là yếu tố kìm hãm sự linh hoạt về ý tưởng từng gây khó khăn cho cả những người bảo thủ cũng như bản thân phe cánh tả. Một ý kiến của Thomas Petersen, cho rằng: một triết lý chính trị cứng nhắc là không khôn ngoan trong thời điểm hiện nay. “Chủ nghĩa bảo thủ” của M. Thatcher đã hết hấp dẫn tại châu Âu. Tư tưởng phân biệt tả hữu, tự nó là một điều cứng nhắc, còn “chiến thắng sẽ thuộc về những gì có thể chứng tỏ được sự thích nghi và tính thực dụng lớn nhất” (2).

Và ngay cánh hữu - bảo thủ của châu Âu cũng không thể tồn tại như cũ. Các đảng bảo thủ tuy chiếm ưu thế tại các chính phủ châu Âu, nhưng những quan điểm và chính sách mà họ đang theo đuổi có vẻ như là sự sao chép ý tưởng của cánh tả. Đó là sự chất lọc những gì có hiệu quả hoặc được lòng dân nhất, cũng như sự linh hoạt trong các ý tưởng chính sách của phe cánh tả. Thậm chí có đảng hữu đã thành công trong tranh cử bởi những “biện pháp tả” và bởi sự giã từ các “cương lĩnh chiết trung”. Họ giành chiến thắng vì trong

cuộc khủng hoảng hiện nay, các đảng cánh hữu bảo thủ đã vận dụng những chính sách của chủ nghĩa xã hội như tăng cường chi tiêu công cộng, kiểm soát chặt chẽ nền kinh tế, chăm sóc con người nhiều hơn...(3).

Ở Mỹ La tinh sự kết hợp giữa các đảng phái chính trị lại diễn ra theo một trường hợp khác. Có hai biểu hiện cơ bản cho trường hợp này:

Thứ nhất, kết hợp đảng phái để tạo lực lượng và tích cực hóa cải cách. Hiện tượng rất đáng chú ý là những quan hệ khá mật thiết và, cao hơn nữa là sự hợp tác giữa các đảng cánh tả và các đảng cộng sản tại các quốc gia này. Quá trình xích lại gần nhau về tổ chức và cương lĩnh đang diễn ra giữa các đảng xã hội dân chủ cánh tả cầm quyền với các đảng cộng sản tại một số nước. Trường hợp điển hình là sự thành lập Đảng Xã hội chủ nghĩa thống nhất Venezuela (Partido Socialista Unido de Venezuela). Sức mạnh quyền lực thì thuộc về các đảng cánh tả, nhưng lí tưởng XHCN, tác động của công bằng - dân chủ trên cơ sở mới và sự ủng hộ, liên minh giữa các đảng dân chủ xã hội với đảng cộng sản, đang tạo nên sắc thái rất riêng của bầu không khí chính trị các quốc gia này.

Thứ hai, kết hợp các quan niệm tả khác nhau. Ở Mỹ La tinh đang có xu hướng kết hợp các chính phủ theo đường lối cánh tả cấp tiến với các chính phủ theo đường lối cánh tả ôn hòa để tạo nên các liên minh khu vực như Khối “Sự lựa chọn S. Bolivar của Mỹ La tinh” (ALBA), “Cộng đồng các quốc gia Nam Mỹ” (CSN)... Chất lượng mới của kiểu hợp tác này là nó lấy liên kết thay thế cho cạnh tranh, lấy hội nhập bình đẳng thay cho kiểu bóc lột thâm hiểm và tàn bạo của “chủ nghĩa tự do mới”; lấy tương trợ bổ sung cho nguyên tắc ngang giá

của kinh tế thị trường... Nhiều liên kết khác cũng được thiết lập trong khu vực và có vai trò như những đối trọng với các nước lớn.

3. Nhân dân ủng hộ ai, người đó được nhờ

Đối với phần lớn cử tri châu Âu, quyết định bỏ phiếu của họ dường như là xem chính đảng nào có thể mang lại cho họ lợi ích thiết thực nhiều hơn. Những biến động kinh tế - xã hội lớn trong thời gian qua, sự suy yếu của một số dòng tư tưởng trên thế giới, cùng với sự sụp đổ của bức tường Berlin kéo theo nạn nhập cư ồ ạt đã là những yếu tố đẩy người dân có xu hướng ủng hộ đường lối chính sách của cánh hữu. Người dân gửi gắm niềm tin vào cánh hữu, hy vọng các đảng phái này có thể tìm thấy những giải pháp cho những vấn đề mà cánh tả không thể giải quyết được như vấn đề lão hóa dân số, thất nghiệp và chi ngân sách hưu trí... Xét về góc độ này, hiện tượng “hữu khuynh” trên chính trường châu Âu hiện nay, chính là sự lựa chọn xuất phát từ lợi ích thực tế của cử tri các nước đó trong tình hình hiện nay.

Ở Mỹ La tinh, “chủ nghĩa tự do mới” và vị thế là cái “sân sau” của Mỹ đã dẫn tới khủng hoảng chính trị xã hội triền miên ở nhiều nước trong khu vực. Chính hoàn cảnh thực tế này đã làm nảy sinh hoặc thúc đẩy các phong trào xã hội của khu vực đấu tranh vì độc lập chủ quyền, công bằng và bình đẳng trong toàn cầu hoá và dân sinh, dân chủ, tiến bộ xã hội... Cuối thập niên 90, các cuộc bầu cử lãnh đạo quốc gia đã rơi đúng vào thời điểm mà lịch sử Mỹ La tinh đang cần sự thay đổi. Nhân dân đã đi tìm một sự lựa chọn mới sau sự phế bỏ các chính quyền cánh hữu thân Hoa Kỳ, họ đặt lại niềm tin vào cánh tả và cương lĩnh tranh cử tích cực của các đảng này.

Cũng có sự khác nhau trong quan niệm về nhân dân. Ở châu Âu, khối trung lưu là đối tượng quan tâm của các cánh tả và hữu. Họ là khối cử tri đông đảo nhất và có tiếng nói đại diện khá trọng lượng trong các tổ chức xã hội dân sự. Đây là các tổ chức hoạt động vì xã hội, môi trường đang khá mạnh ở Pháp, Thụy Điển, Phần Lan, Anh, Đức, Hy Lạp, Bỉ và Italia và làm nên “lực lượng thứ ba” đối trọng với hai cánh tả và hữu. Lực lượng này là hệ quả tất nhiên của một quá trình, khi cánh hữu và chủ nghĩa tư bản lâm vào khủng hoảng kinh tế, khi cánh tả với các quan điểm mácxít và dân chủ xã hội khủng hoảng về đường lối..., thực tế ấy khiến các cử tri tìm đến với “lực lượng thứ ba”.

Nhóm xã hội trung lưu của châu Âu lại có những nhu cầu cao hơn về dân chủ và dân sinh và thỏa mãn được điều đó lại không hề dễ dàng trong thế giới đầy bất trắc và nhiều nhượng hiện nay. Khi cánh hữu lên cầm quyền, sẽ rất khó khi vừa bảo vệ CNTB lại vừa thỏa mãn các nhu cầu dân sinh, dân chủ của khối trung lưu. Một tương lai đầy khó khăn của nhiệm kỳ mới đang chờ cánh hữu châu Âu.

Ở khu vực Mỹ La tinh, nhân dân là đông đảo quần chúng nghèo khổ đang khát khao quyền dân sinh, dân chủ gồm công nhân – nông dân – dân nghèo thành thị và thổ dân bản địa. Nhu cầu sống của họ lại gắn liền với tiền đề chính trị: độc lập và chủ quyền quốc gia - dân tộc để thoát khỏi nghèo đói, bất bình đẳng. Không chấp nhận sự sắp đặt chính trị và khống chế kinh tế của Mỹ, chống những thế lực thân Mỹ trong các chính phủ cánh hữu là tâm lý xã hội chung của nhân dân – khối cử tri quan trọng nhất. Cánh tả Mỹ La tinh đã thấy được điều đó.

2. Luận bàn về đột phá của cánh tả Mỹ La tinh

1. Xu hướng cải cách thiên tả đã làm nên vị thế thống trị của nhiều đảng cánh tả Mỹ La tinh

Cánh tả ở Mỹ La tinh cũng là một thuật ngữ định danh nhiều hơn là định tính. Ban đầu mới chỉ là một tập hợp lực lượng và chưa có được chủ thuyết chính trị rõ ràng. Mục tiêu dân chủ hóa và nguyên tắc dân chủ trong tổ chức vận hành của họ cũng nhiều sắc thái: ôn hòa, cực đoan, dân túy... Tổ chức không chặt chẽ, thành phần đa dạng; hình thức liên kết chủ yếu là mặt trận hoặc các ủy ban phối hợp, các hình thức gặp gỡ diễn đàn... Thêm vào đó là sự lũng đoạn của các thiết chế tài chính như Quỹ Tiền tệ quốc tế (IMF), Ngân hàng Thế giới (WB); vai trò của Mỹ và các thế lực hữu thân Mỹ... Vì vậy nên nhiều chính phủ cánh tả trước đây đã phải trải qua sóng gió và chịu rủi ro ở mức cao, đảo chính lật đổ thành chuyện thường ngày.

Cải cách của họ “đa nguyên” cả về bước đi, cách đấu tranh, thậm chí thứ hạng ưu tiên trong mục tiêu đấu tranh cũng khác nhau (từ dân chủ, dân sinh đến bình đẳng công bằng, tôn trọng sự khác biệt...). Họ đề cao xã hội dân sự - vốn là chỗ dựa trong thời kỳ đấu tranh chống độc tài trước đây; Kết hợp vai trò quản lý của nhà nước với thị trường với nhiều liều lượng khác nhau; Tiến hành cải cách chủ yếu theo hệ thống pháp luật cũ xen lẫn với một số yếu tố pháp luật mới... Cải cách của họ vừa có xu hướng vượt thoát khuôn khổ dân chủ tư sản, lại vừa mang màu sắc chủ nghĩa dân túy. Họ muốn giải quyết bất công, đem lại ruộng đất, nhà cửa, việc làm và công lý cho người dân, nhưng giải pháp kinh tế thì chưa rõ ràng.

Giới nghiên cứu thường phân cánh tả Mỹ La tinh thành hai xu hướng:

Cánh tả ôn hòa - gồm các đảng cánh tả thay đổi để thích nghi với bối cảnh mới. Họ chủ trương đi theo đường lối thực dụng, đề cao tự do dân chủ tiếp tục duy trì thể chế dân chủ tư sản, ưu tiên phát triển kinh tế, giải quyết một số vấn đề xã hội bức xúc, tiếp tục duy trì quan hệ khu vực, quan hệ với Mỹ và châu Âu. Các đảng ở những quốc gia hiện theo đường lối này là Đảng Lao động Brazil; Liên minh thống nhất vì dân chủ Chilê; Đảng Công lý Argentina; Đảng cách mạng dân chủ Panama, Đảng liên minh nhân dân cách mạng châu Mỹ tại Peru...

Cánh tả cấp tiến - gồm các đảng cánh tả ở các nước đang theo mô hình "CNXH ở thế kỷ XXI" như Venezuela, Bolivia, Ecuador, Nicaragua. Các đảng cánh tả thực hiện đường lối dựa vào sức mạnh của nhân dân lao động, thông qua lá phiếu cử tri tiến hành cuộc cách mạng dân chủ, bảo vệ độc lập, tự do, chủ quyền dân tộc, giành quyền làm chủ nguồn tài nguyên thiên nhiên, chủ trương phân chia của cải xã hội công bằng hơn, xây dựng xã hội mới theo định hướng xã hội chủ nghĩa, có quan hệ đồng minh chiến lược với Cuba, công khai phản đối chính sách đơn phương cường quyền, sử dụng dầu lửa làm liên kết khu vực và vũ khí răn đe với Mỹ, lập những liên minh khu vực mới như ALBA...

“Tả hơn thì thắng” là kinh nghiệm của nhiều đảng cánh tả cấp tiến Mỹ La tinh trong cương lĩnh tranh cử và trong tiến trình cải cách gần đây. Dường như bối cảnh thực tế của Mỹ La tinh thập niên gần đây đã không còn chấp nhận những phương án triết chung, dân túy nữa. Cánh tả muốn tại vị, cải cách

muốn đi được xa thì buộc phải “tả hơn”! Theo đó nếu quan sát một cách tinh tế, có thể thấy, ở nhiều nước cánh tả cầm quyền, cải cách đã tiệm tiến với một số nội dung cách mạng: thay đổi hiến pháp, thay đổi nội các, liên minh với đảng cộng sản, thay đổi hình thức sở hữu, thay đổi mô hình phát triển... Và hiển nhiên, họ sẽ phải đương đầu với các thế lực hữu và cực hữu thân Mỹ cùng âm mưu của các nước đế quốc chống lại quá trình này.

Tất cả những gì mà các nước Mỹ La tinh đang làm để thực hiện tuyên bố đi theo mô hình “CNXH ở thế kỷ XXI” cho thấy cánh tả Mỹ La tinh đang cố gắng “tả hơn” nữa để tạo ra một đột phá mới khu vực này.

2. Cánh tả Mỹ La tinh đã tạo nên sự khởi sắc của cải cách với mô hình “CNXH ở thế kỷ XXI”

Quá trình cải cách chính trị theo mô hình “CNXH ở thế kỷ XXI” hiện diễn ra ở 4 nước của khu vực Mỹ La tinh. Nét chung của các quốc gia này là chính quyền mới được chuyển giao quyền lực thông qua bầu cử dân chủ - “giành chính quyền bằng biện pháp hoà bình” chứ không phải theo quy luật phổ biến “bạo lực là bà đỡ cho sự ra đời của xã hội mới”. Chính cơ chế dân chủ tư sản đã tạo ra cơ hội để cánh tả giành được quyền lực. Không hề dễ dàng để đạt được vị thế này, nhưng cũng không phải là quá khó để quyền lực lại bị chuyển giao cho người khác. Điều đó sẽ xảy ra, nếu cải cách vượt khỏi vòng kiểm soát, nếu cử tri thất vọng với sự lựa chọn của mình thì lá phiếu sẽ lại đổi chiều. Có một thực tế là, trong khoảng 10 năm (1997-2007) nhiều chính phủ lên cầm quyền trong khu vực tỏ ra bất lực và bị sụp đổ khá nhanh chóng, 12 tổng thống ở khu vực Mỹ La tinh đã phải rời bỏ chức

vụ trước khi kết thúc nhiệm kỳ. Bolivia trong 6 năm thay 6 tổng thống, Argentina trong 5 năm thay 3 tổng thống, Ecuador trong 3 năm thay 4 tổng thống... Chính vì vậy, cải cách muốn thành công thì thành tựu phải liên tục. Đây là một điều rất khó trong một vài nhiệm kỳ cầm quyền.

Trong bối cảnh như vậy, việc tìm đến và phát huy được những xung lực mới từ mô hình phát triển mới không chỉ là sự đáp ứng nhu cầu cần được thay đổi của cử tri mà còn là một cách làm có thể được xem là khôn ngoan về chính trị. Việc đưa ra chủ trương xây dựng xã hội theo mô hình “CNXH ở thế kỷ XXI” xét về logic là phù hợp với xu thế thời đại và xét về thao tác chính trị, đây là việc hữu ích để duy trì và phát triển thành quả của cải cách.

Nhìn vào các chặng phát triển của cải cách ở Venezuela, đặc biệt là từ năm 2005, chúng ta thấy thuật ngữ “chủ nghĩa xã hội” càng về sau xuất hiện càng dày đặc hơn trong các diễn văn và văn bản chính trị. H. Chavez đã tìm tới một xung lực mới cho cải cách, hay nói cách khác, ông đã thấy được nguyên nhân thực sự của những vấn đề kinh tế - chính trị - xã hội của đất nước cùng những khát vọng giải phóng và phát triển của nhân dân và tìm tới những biện pháp giải quyết vượt ngoài khuôn khổ của một cuộc cải cách dân chủ tư sản. Có nhận thức vấn đề như vậy mới hiểu được vì sao tháng 8/2005, H. Chavez khẳng định rằng: “Tôi tin rằng, CNXH mới là lối thoát khỏi chủ nghĩa tư bản... Tôi cho rằng, phải là CNXH mới, nó phù hợp với chủ trương của kỷ nguyên mới, vì vậy, tôi gọi đó là CNXH ở thế kỷ XXI” (4). Rõ ràng đó là một lựa chọn chín chắn chứ không hề bồng bột,

nó đã trải qua cả một chặng dài tư duy, thử nghiệm và quyết định.

“CNXH ở thế kỷ XXI” do Tổng thống H. Chavez khởi xướng thực hiện ở Venezuela và sau đó là nhiều nước khác đã đi theo, tuy chưa hoàn chỉnh về cơ sở lý luận, nhưng một số đặc trưng của mô hình này và hiện thực của nó đã thể hiện khá rõ nhiều tính chất XHCN. Sẽ là quá sớm nếu đưa ra những khẳng định một cách chắc chắn rằng, cùng với mô hình “CNXH thế kỷ XXI” mà một số nước Mỹ La tinh đang xây dựng là sự thể hiện cho CNXH hiện thực đã hồi sinh. Nhưng không ai có thể phủ nhận rằng: xu thế này đang mở ra một triển vọng mới cho cuộc đấu tranh vì dân sinh, dân chủ, công bằng và CNXH trong thời đại ngày nay.

Và hiển nhiên, đó cũng là điều tạo nên cái khác biệt và sự đột phá của cánh tả Mỹ La tinh so với cánh tả châu Âu.

Thay lời kết

Không khó khăn lắm để thấy cái xu hướng thực dụng chính trị của cánh tả trên thế giới. Song cần thấy sắc thái và xu hướng thực dụng chính trị của cánh tả châu Âu và Mỹ La tinh khác nhau về cơ bản. Cánh tả châu Âu hiện đang thực dụng theo kiểu hữu để tồn tại, chấp nhận xóa nhòa ranh giới tư tưởng để đạt

được mục tiêu quyền lực. Cánh tả Mỹ La tinh cũng thực dụng song biết gắn lợi ích của đảng phái với lợi ích của quốc gia - dân tộc và đa số quần chúng, xu hướng chuyển biến lập trường của họ là ngày một “tả hơn”.

Hai chiều hướng tả ấy lại tích tụ ở hai cực khác nhau ngày một rõ hơn. Logic của sự vận động sẽ là trở thành những bộ phận của hai cực đối lập về tư tưởng: CNXH và CNTB. Cuộc đấu tranh giữa hai con đường sẽ ngày càng rõ hơn trong tương lai, kể cả trong trường hợp các loại cánh tả.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Trần Tuyên. Các Đảng cộng sản và cánh tả liên minh châu Âu trong bối cảnh khủng hoảng kinh tế. *Tạp chí Cộng sản*, số 16, 8/2009.
2. Kim Chung. Châu Âu thiên hữu. website Thế giới và Việt Nam – Bộ Ngoại giao, số 157, 20/11/2009.
3. Nguyễn An Ninh. Các đảng cộng sản và cánh tả với sứ mệnh bảo vệ người lao động trong cuộc khủng hoảng hiện nay. *Tạp chí Cộng sản*, tháng 10/2009.
4. Về chủ nghĩa xã hội thế kỷ XXI của Hugo Chavez. *Thông tin những vấn đề lý luận*, số 12/2009.